

DZIENNIK POZNANSKI

Przedpłatna kwartałna
wynosi w Poznaniu 2 tal. 15 gr., w monarchii pruskiej 3 tal. 1 sgr. 8 fen., w Austrii 6 guldenów w Niemczech 2 tal. 21 sgr. 3 fen., tre Francji 18 fr., w Belgii 20 fr., w Szwajcaryi 20 fr., w Danii 4 tal. 2 sgr., w Włoszech 28 fr., w Turcyi 20 fr., w Szwecyi 25 fr., w Belgii 16 fr., w Turcyi 28 fr., w Ameryce 8 dol.

Przedpłatni ogłoszenia
przyjmą się w ekspedycji: przedpłaty przyjmują w monarchii pruskiej 20 marków, do zwiazku pocztowego niemiecko-austryack, należących w Niemczech 20 marków, w Austrii 20 szekelów. W innych krajach są tylko nasze agencja za których pośrednictwem zobacz nietylko mozn także przesłać ogłoszenia do Dzien. Pozn.

Reklama
nadyslane redakcyi nie zwracają się i będą niszczona.

We Wrocławiu: Jenke & Saringhausen, Junkernstrasse 12.
Faubourg Poissonniere 33. W Londynie: księgarza B.
W Hamburgu, Frankfurcie n. M., Berlinie, Lipsku, Wiedniu
& Comp. — W Frankfurcie n. M. Laube & Comp. — W W

AJENCYE DZIENNIKARSKIE
 — W Krakowie: Józef Czech, księgarz i Administracja Dziennika K
 Bender, 8 Little Newport Street, Leiceser Square W. C — **Ajenc**
 iu i Bazylei Hansenstein & Vogler. W Berlinie: Rudolf Mosse, Gr
 ruckawin: Priebatsch, Ring. — W Buku: S. Brückner, w Bydgoszc

AJENCYE DZIE NIKA POZNANSKIEGO:

E. NIKA POZNANSKIEGO:
W Państwie przynajmniej przedostatniej Libraiirie du Luxembourg
je do przyjmowania ogłoszeń: Na całą Francję pp.
r. dr. h. c. 60, A. Retemeyer, H. Albrecht, Taubenstrasse 34.
w. Tomasz Szlachetki w Gnieźnie: A. Włocławski w Inowrocławu.

g, Rue de Tournon No. 16 1 pułkownik Raczkowski, Rue du
Havas, Lafitte, Bullier & Comp. Place de la Bourse No. 8. —
W Bremie: E. Schlotte — W Lipsku: Eugeniusz Fort Sachse

POZNAŃ, 11 października

I. dzisiaj przegląd nasz zaczynamy od Austrii już to dla tego, że sprawy monarchii rakuskiej w tej chwili ogólna zajmują uwagę, już to z tego powodu, że sejm czeski, j-go obrady i żądania słyszeć mogą i powinny Galicyi za wskazówkę w jej polityce i dożywaniu się praw autonomicznych. Wspominaliśmy wczoraj na tém miejscu, jak nieprzychylnie zapatrują się dzienniki niemieckie na sprawę ugodową Czech. Do powyższych wiadomości dołączyc dzisiaj możemy świeże zarzuty najostrzejsze krytyki, w jakie prasa niemiecka obfituje od niejakiego czasu i jakich nie szczędzi gabinetowi hr. Hohenwarta, Czechom a nawet Galicyi. Zdaniem Neue Presse sprawa ugodowa jest wypowiedzeniem oczywiście wojny istniejącemu prawu publicznemu. Morgen Post, Tagblatt, Vorstadt Ztg, Fremdenblatt pocieszają się znowu nadzieją, że układ z Czechami nigdy przyjsz nie może do skutku, ponieważ Niemcy w Austrii dość są jeszcze silni, ażeby ziwieczy mogli kombinacya, która ich wszelkiego życia politycznego pozbawia. Jako charakterystycyzm objaw posłużyć może, że z wszystkich pism austryackich tylko Oesterreichs hes Journal i Vaterland stansly po stronie Czechów i sprawę ich popierają. Prasa moskiewska naturalnie, jakkolwiek z in ego zapatrując się stanowiska łączy się w tej kwestyi z wiedeńskimi pismami a nawet dodaje im żółci. Zdania ich jednakowoż wszystkie zdradzają widocznie tę tylko obawę, ażeby austryacka polityka nowym zwrotem nie odstąpiła umysłów Słowian austryackich od Rosyi, przeciw której w danym razie obróciłyby się mogli. Zdaniem Kiewlanina Andrssy wyraża się przychylnie o polityce p. Hohenwarta pojeździe Salburgskim i dla tego słowiańscy patryocy z pewnością niedowierzaniem przyglądają się tej sprawie, ponieważ podejrzewają hr. Hohenwarta o tajemne względem Słowian zamiary. Andrssy z taką tylko zgodzić się może polityka, która planów jego nie krzyżuje. Chce on Serbią i Czarnogórę pod Węgr wodać panowanie i dla tego cieszyć się może, że zjednać Austrii będzie, teraz można Słowian austryackich Chciałoby, mówi Kiewlanin, Rosyą wyprzeć do Azyi, ażeby mógł łatwiej wtępi Słowian powstrzymać w za-
pędach za pomocą Niemiec.

Zbrojenie się monarchii węgiersko-austriackiej, budowy kolei żelaznych, — wszystko to wymierzone przeciwko Rosji. Względność wreszcie okazująca Galicji, przyjmowanie wychodźców na tej rewolucyjnej ziemi, nominacje Grocholskiego, Gołuchowskiego, zastąpienie wreszcie p. Prokesch-Osten baronem Pottenburgiem w Carogrodzie, nie jest to, tak kończy moskiewskie pismo dowodem, że Austria myśli o wojennych zapasach z Rosją i że z większą niż dotychczas uważa śledzić będzie wiadki na Wschodzie?

Równocześnie z lanem federacyjnym Czechoŵ obawiać się także zdaje du h federacji jyny w Irlandyi. Dowiadujemy się oŵiem z ostatnich depesz telegraficznych, że i Irlandya ma zamiar uregulowania na nowych podstawach stósunku swego prawno-politycznego do Anglii, który gównie opier się na tэм, że Irlandczycy adają w Dublinie utworzenia parlamentu.

Jak Constitutionnel donosi, nowy wkrótce mianowany będzie pełnomocnik francuski w Rzymie. Przed niedawnym czasem głosiły dzienniki, że wielu profesorów wzbrania się składać przysięgi przepisanej przez rząd włoski i że przez to uniwersytet rzymski znacznie ucierpi. Otóż według W anderera wszyscy profesorowie z wyjątkiem jednego tylko zastosowali się do rozporządzeń rządowych. Stosować się to wcale nie może, jak się zdaje, do profesorów teologicznego

Konserwatyzm i postęp

w teorii i w zastosowaniu do naszych
stosunków.

Z Ustronia, 10 października.

Fizjologicznie wytłumaczyć łatwo, dla czego ludzie wieku podeszłym wspomnieniami przeszłości zajęci, teraźniejszości nie zadowolnią, za ideał uważają tę, w których sami byli młodzi, czynni, energiczni dążyli do ulepszenia stanu istniejącego, do celów narodził wytkniętych. „Nie tak bywało za naszej młodości, — co to teraz za młodzież itp.” Tak narzekają wszystko im się złem w obecności wydaje. Przecież młodzież, nie zadowolona z teraźniejszości, nie fa myśli w przeszłość po lepsze, lecz owszem wynajdą nowe sposoby, środki, teorye, by do jakiegoś lepszego wymarzonego dojść przyszłości. Otóż to samo co pojedynczych indywidualach, odbywa się też analogicznie w całym narodzie. Są i będą zawsze ludzie, którzy po lepsze w tył się zwracają, albo obecny stan zynajmniej utrzymać usiłują z obawy przed przyszłością, w której same niebezpieczeństwa przewidują; — inni, którzy niecierpliwie znosić teraźniejsze niedomomienia, wdychać będą do lepszego przyszłości i ku niej siłowania swe skierują. Gdy jednakże zmiana zapaływania w życiu prywatnem człowieka oprócz wrodzonego temperamentu najwięcej od osobistego wieku zależy, to na polityczne poglądy obywateli mniej wpływa nobyś wiek ile, aczaj starszeństwo, że się tak wyrażę, politycznej warstwy ludowej, do której należą. Złata jest stanem najstarszym, tj. mającym history-

fakultetu, bo według Presse zwinęto wydział teologiczny na uniwersytecie rzymskim.

Z Nowego Jorku donoszą o wielkich demonstracjach stowarzyszeń roboczych, które żądają, ażeby robotnik 8 tylko godzin pracował dziennie, gdy tymczasem czas pracy w Belgii oznaczony jest a 12, w Niemczech na 10, a w Anglii na 9 godzin.

Wypadek wyborów do rad jeneralnych we Francji zawiódł nadzieje monarchistów wszelkiego rodzaju, a mianowicie stronników ekscesarza. Z 2000 bowiem znanych dotąd wyborów, których ogólna liczba wynosi około 4000, przypadają cztery piąte na liberalno-konserwatywnych czyli umiarkowanych republikanów, a przynajmniej meżów popierających politykę p. Thiersa. W pozostałej zaś jednej piątej większość stanowią wybrani w wielkich miastach republikanie skrajni. Kleśka więc legitymistów orleanistów itd. jest, jak dotąd, niewątpliwa; co zaś do bonapartystów, to nawet na Korsyce przepadło dwóch znamienitszych stronnictwa tego kandydatów, a trzeci znany p. Conti zmuszony poddać się ściślejszemu wyborowi. Jeżeliby i w drugiej połowie ich skutkiem równy za hodził stosunek, to najbliższym ich skutkiem będzie prawdopodobnie, że p. Thiers w miejsce zmarłego p. Lambrecha powoła na ministra s raw wewnętrznych wybitniejszego republikanina. Dotąd wymieniano jako kandydata na urząd ten dotychczasowego ministra robót pu licznych pana Wiktora Leffranc.

Wiadomości urzędowe.

Npan raczył prezesowi policyi Hirsch w Akwisgranie dać
pozwolenie do noszenia udzielonego mu przez króla belgijskiego
krzyża oficerskiego orderu Le polda.

Adres i memorandum czeskie.

Najważniejszą wśród obecnej posuchy nowina polityczną jest bez wątpienia projektowany przez sejm czeski adres do cesarza wraz z usadniającem go memoriałem. Nie może być rzeczą naszą zamieszczać w całej rozciągłości, na naczelném piśmie naszego miejsca, dokumentu tak bardzo obszernego i wchodzącego w drobne szczegóły przeszłej organizacyi państwowej Czech i całej Przedstawii. Ograniczymy się na ogólnej charakterystyce ostatułów czeskich i na podaniu zasadniczych i kulminacyjnych punktów. Nasamorzód tedy, powołując się na sankcyę pragmatyczną cesarza Karła VI uznają tak adres, jak memoriał, związek polityczny królestwa czeskiego z innemi krajami monarchii pod obecnie panującą dynastyą, ale równocześnie podnoszą z zapomnienia i bronią od przedawnienia historyczną indywidualność Królestwa i Korony czeskiej. Kładą stanowczy przysiek na podobną podstawę przysięgo bytu politycznego Czech, uznają następne oba dokumenta ugodę zawartą między Koroną a Węgry w roku 1867. Uznając ten wielki akt polityczny, jako obowiązujący i Czechy, akceslują oba dokumenty w dalszym ciągu gracie samodzielnosci krajowej. Za sprawy wspólne Czechom z wszystkimi innemi królestwami

zną przeszłość najdłuższą, reprezentującym też ciągłość (continuité) tak własnych rodów jak i przez to całego narodu, dla tego to w szlachcie żyjącej wspomnieniami, większe do przeszłości niż do przyszłości amilowanie. Przeciwnie stan przemysłowy jest najmłodszym politycznie, w nim też dążność do zmian, do przyszłości największa. Jest to wszakże tylko reguła gólna, od której wiele wyjątków, bo wiele rozmaitych jeszcze okoliczności wpływać może na sposób myślenia.

W każdym razie jest w tym wytłumaczenie dwóch kierunków politycznych, konserwatywnego i postępowego, które jak światłom były i będą, bo są w naturze rzeczy. Skoro zaś kierunki te w narodzie są konieczne, z góry też powiedzieć możemy, iż są równie wartości, bo każdy z nich jest potrzebnym, jeden do zachowania nienaruszonej indywidualności narodowej, drugi do dalszego jej rozwijania. Życie całego organizmu można sobie wystawić jako ciągły rozwój z danego pierwiastku. Jak z ziarna roślinnego kiełek wyrasta, z niego liście, łodyga, dalej liście, kwiaty i nasienie, tak w nieznaną przeszłość po stały się familie, rody, społeczeństwa i wreszcie narody. Narodzie dziś istniejącym przechowywany jest zasób ateryalny i moralny, który już od pierwszej familii pochodzi, jak w każdym liście drzewa jakaś miliardowa cząstka soków kielka, z którego drzewo wyrosło, się znajduje. Otóż w narodzie do przechowania historycznej indywidualności jego służy stronnictwo wyznające zasadę konserwatywną czyli zachowawczą, do rozwinięcia zaś coraz dalszego, do postępu w życiu przyczynia się stronnictwo postępowe. — Teoretycznie rzecz biorąc, nie można powiedzieć, aby jedno było lepsze od drugiego, bo każde z nich równa ma w życiu narodu wartość. W zastosowaniu jednak do pojedynczych przypadków, może często się zdarzyć, iż jedno z tych stronnictw potrzebniejszem, więc czasowo lepszem być

i krajami monarchii uważają adres i memoryał:

I) sprawy zagraniczne wraz z dyplomatyczną i handlową reprezentacją w obec zagranicy, jako też czynności konieczne w dziedzinie międzynarodowych traktatów; II) organizm wojenny wraz z marynarką, z wyłączeniem wszakże pozwolenia rekrutacy i prawodawstwa w przedmiocie sposobu pełnienia służby wojskowej, rozporządzeń co do rozkwatowania i żywienia wojska, dalej jeszcze uregulowania cywilnych stosunków, praw i zobowiązań osób należących do wojska w sprawach pozawojskowych; III) organizm finansowy w obrębie wspólnie mających się ponosić nakładów, mianowicie regulowanie budżetu i sprawdzanie odnoszących się doń rachunków. Naczelnictwo wojska oddają adres i memoriał wyłącznie cesarzowi i królom; administracyą spraw wspólnych pozawojskowych wspólnemu ministerstwu; władzę prawodawczą w sprawach wspólnych delegacyom krajów, do których królestwo czeskie zobowiązuje się wysłać 15 członków rzeczywistych i 8 zastępców. Wszystkie sprawy dotyczące królestwa czeskiego prócz powyższych wspólnych, a więc prócz dyplomacyi, wojska i skarbowości, uważa artykuł IX memoriału sejmowego za podległe kompetencyi prawodawczej sejmu królestwa czeskiego. Wyrażając następnie żał nad wstrzymaniem się Niemców czeskich od czynności sejmowych, mówi adres, iż za tém większy uważano obowiązek pamiętać o zupełnem równouprawnieniu Niemców i o zabezpieczeniu drogą prawodawstwa wszelkich materialnych i duchowych interesów niemieckiej ludności w Czechach. Pod koniec domagają się pomienione dokumenty koronacy króla czeskiego i uznania przezeń na wzór przodków praw królestwa przez uroczyste ogłosić się majacy List Majestatu. W razie uwzględnienia postulatów czeskich, którym my z całego serca tylko wszelkiego powodzenia i uznania mamy powód życzyć, upada dzieło centralistycznej ustawy z dnia 21 grudnia 1867 r. Królestwo Czeskie zesłeni starodawnymi prawami zmartwychwstaje z popiołów, monarchia Habsburgów zamienia się istotnie na federacyą w rodzaju szwajcarskiej lub północno-amerykańskiej. Czy żądania czeskie znajdując uwzględnienie w Wiedniu, nie jesteśmy w stanie rozstrzygnąć stanowczo; śmiała inicyatywa, podjęta przez gabinet hr. Hohenwarta w tym kierunku, daje nam przecież jak najlepszą otuchę. Centralistyczne organy wyrzekają i biadają w niebogłosy, jak nie na potrzeby powiadać; nie posiadają się z rozpaczy że dzieło Metternichów i Kanitzów, że piękna Austria, — w której naturalnie żałują najbardziej utraconej primogenitury własnej, — ma się stać federacyą jym aglomeratem z równymi dla wszystkich narodowości prawami i obowiązkami. Co do nas, nie mamy naturalnie powodu biadać i płakać razem z nimi, a jeżeli w obec tego, co się dzieje w Pradze, mamy jakiś żał, to chyba ten tylko, że lwowski sejm nie na-

może jak drugie, że zatem przewagi jednego nad drugim życzyć sobie można.

Z tych ogólników przejdźmy teraz do bliższego rozpoznania rzeczonych stronnictw politycznych, zajmujemy głębiej w ich naturę, aby je dokładniej zrozumieć i ocenić. Kierunku konserwatywnego przedstawicielem jest w każdym narodzie przewodziącym rząd i z nim legion urzędników. Każdy rząd, a mianowicie monarchiczny, na ciągłości i dziedziczności tronu oparty, przejęty jest w wysokim stopniu instynktem zachowawczym, nie może być zwolennikiem zmian, choćby ulepszeń, któreby jego istnieniu zagrażać mogły lub tylko władzę jego ukróć. Kto posiada władzę, ten jej dobrowolnie nie oddaje, ale owszem broni i utwardza ją. Dla tego kierunek zachowawczy kulminuje w monarchie w rządzie i we wszystkich organach rządowych. Nie naturalniejszego więc nad to, że stronnictwo obywatelskie niepodległe, (tj. nie związane zawiązością urzędniczą z rządem), ale zasadom zachowawczym hołdujące, opierać się musi na rządzie, często jemu zupełnie ulega, a przynajmniej w ściślejszym przynajmniej z nim zostaje. Są jednak wyjątki; i tak stronnictwo konserwatywne, jeżeli jest złożone z ludzi mających szczegółowe przywileje dla siebie (np. dawniej szlachta), może być z tego powodu w sprzeczności z rządem, któremu o ukrócenie tych przywilejów dla rozszerzenia własnego samowładztwa chodzi. Również jeśli jest rząd z rewolucji powstały, wtedy stronnictwo konserwatywne, czyli dawnego porządku, naturalnie w antagonizmie do rządu zostawać będzie. Pomijając jednak wyjątkowe przyczyny i okoliczności, w ogóle powiedzieć można, iż stronnictwa zachowawcze są sprzymierzeńcami rządów i na nich się opierają. Powiedzieliśmy już wyżej, iż jak kierunek zachowawczy czyli dążność utrwalenia i przedłużenia bytu istniejącego, tak i postępowy kierunek, czyli dążność porzucenia z istniejącego bytu do coraz le-

śladoje czeskiego, a życzenie, aby w stanowczości i ścisłości postulatów Polacy Galicyi nie dali się wyprzedzić Czechom, których tradycyjnie za nie-dorożków politycznych uważali. Niechajby przy-kład pragski był przynajmniej dla Lwowa zachętą sformego i zgodnego podniesienia programu rezo-lucyjnego!

Korespondencye Dziennika Pozn.

Lwów, 8 października

(Szesnaste posiedzenie gminowe)

(T) Z wczorajszego po iedenia sejmowego dziś dopie o zdaje sprawę, bo nie było powodu najmniejszego do pospiechu. Głównem zajęciem izby było wczoraj w bieranie delegatów do rady państwa. Wybi rano cały ranek i nieskończono wyborów, bo wybory delegatów z kuryi posłów gmin wiejskich, dopiero jutro pęda się odbywały. Jeżeli kiedy to tym razem nie buźnia akcyja wyborów najmniejszego ineresu, z g ry bo wiem było wiadomóm, że sejm tych samych zowu wyzle reprezentantów, pozostawiając im dokonanie rozpozetyj akcyi ugodowej w Wiedniu. Część mała posłów bięła wprawdzie poczyić niektóre zmiany i pragnęła asilić delegacya dodając jej Adama Sapieę, Skrzyńkię, Smarzewskiego i kilku innych, większość jednak nie odstąpiła od powziętego z miaru i wybr ła onownie z kuryi większych własności dawniejszych delegatów trznastu, mianowicie: Emila Torosiewicza, ófesa Wereszezyńskiego, Jaworskiego, Łoia, Grocholskiego, Czajkowskiego, Dzwonowskiego, dra Piotrowskiego, Ludwika Wozickiego, Agopowicza, Horedyskiego, Kłazki i Rylskiego.

Ze Lwowa wybrano znowu Smolkę, z izb handlowych Weigla, z Krakowa Zyblikiewicza.
Z innych miast Czernakowskiego, Badeniego, Bogdanowicza i Sawczowskiego.

Wybory 18 delegatów z kurji gmin wiejskich od-
 rżeczonych do poniedziałku. I tu ci sami delegaci będą
 wybrani z tą tylko moze różnicą, że z okręgu lwow-
 kiego prawdopodobnie i Krzeszów wicz wybrałym
 osanie. Silne przynajmniej są za tём głosy.

Przed rozpoczęciem wyborów miał pan Erazm Wołański wielką mowę z trybuny. Ktos zażartował sobie szanowanego posta i wmlwił w niego, że konieczne przed wyborem delegatów powinien do izby przemówić sklonić ją do ich wybrania. Pan Wołański usłuchał złośliwej rady i z plikiem notatek wszedłszy na mównicę, prawił przez pół godziny o potrzebie wybierania delegacyi, pomimo uwag ks. marszałka, śmiechu i szyderstw publiczności. W końcu przystąpił do wygłoszenia swych uwag, gdzie o niewysławianiu delągacyi nikt i nie myśli. Po dając się ze swoją mową miał pan Wołański zamiar przeczytać podczas rozpraw adresowych, spóźnwszy się jednak prawdopodobnie z jej wykonaniem, poszedł za adresem swego złośliwego sąsiada — (mówiąc, że to Leszek Orkowski był owym doradcą niepocziwym) i palnął teraz przy innej okazji tę swoją przygotowaną mowę.

Nie wiele już do tego krótkiego sprawozdania mam dodać. Chyba to, że komisarz rządowy odpowiedział na wie interpelacye ruskie ks. Krzyżanowskiego sprawie niby to uciskanego w seminariach nauczelskich języka ruskiego. Z odpowiedzi komisarza rządowego okazało się, że i tym razem frakcja świętojurka szuka napasli tylko, gdyż skargi jej są co najmniej bezasadne.

szłego i doskonałego, są w narodzie nie-
sprawiedliwione i potrzebne; ztąd wypływa, że i stron-
nictwa przedstawiające te kierunki są potrzebne, że za-
nie z tych stronnictw nie jest samo przez się złem,
otępienia godnym, ale owszem dobrem i użytecznym,
nieuczniem nawet w organizmie nowszych państw kon-
tynencyjnych. Stronnictwo zachowawcze, o którym
m. zasem jedynie mówimy, jest zatém w ustroju
państwowym czynnikiem potrzebnym i dobrym, któ-
regóż zadanie najogólniej tak określamy: obstar-
cza wyrobioną dotychczas historycznie in-
dywidualność narodu, czyli utrzymywać sta-
tus quo. Nie pociąga to za sobą konieczności utrzy-
mania błędów wad i nadwergzeń, które czas wszyt-
ko zdaje niszczyć, w ustroju państwa i w ekonomice
narodowej mógł nagromadzić; konserwatysta nie po-
żebuje być ślepy m na patologiczne objawy w swoim
narodzie, bo jego dążnością jest organizm zachować
zdrowym nie zaś chorobliwym stanie, dla tego też
konserwatysta przewidujący i rozsądny chętnie i staran-
ie się dążyć będzie naprawy, leczenia, reformy gdzie
go widzi potrzebę, nigdy jednak własnowolnie nie po-
nie się do przekształcenia dotychczasowych zasad lub
aw na coś nowego. Tu właśnie różnica między kon-
serwatystą a postępowym; ten ostatni nie usuwa zło-
go za prostą naprawę i leczenie lecz przez zastąpienie
czemś nowem i lepszem. Do tego radykalnego środka
konserwatysta nie sięga, jego zadaniem utrzymać, ale
nie iść naprzód, i owszem bardzo często dążność zach-
owania przybiera u niego kształt oporu przeciwko wszel-
kiej nowości. Tak dalece nie też konserwatysta za-
nięcia nie można. Muszą być ludzie, którzy trzymają
co jest i nie dają narodowi zbyt pochopnie przeru-
ć się w niedoświadczone jeszcze drogi przyszłości.
cz tu leży niebezpieczeństwo dla stronnictwa zach-
owczego. Jeżeli ono ma naprzeciw siebie stronnictwo
ergiczne postępowe, które konieczniej na nowe tory

Przysię posiedzenie w poniedziałek. Na porządku dziennym prócz dalszych wyborów do delegacji jest: budżet, sprawozdanie komisji szkolnej o wnioskach Hallera, Ławrowskiego i Pawlikowa, komisji szpitalnej o inspektorze szpitalnym, wydziału krajowego o dodatkach gminnych i o sieci dróg krajowych, wreszcie sprawozdanie komisji petycyjnej.

Najwięcej zajmującym przedmiotem obrad jutrzejszego posiedzenia będzie zapewne sprawa zruszenia gimnazjum akademickiego we Lwowie i spolszczenia tu-tejszego gimnazjum niemieckiego, tudzież Brodzkiego gimnazjum realnego. Wiadomo, że gdy pp. Ławrowski i Pawlikow każdy z osobna uczynili wnioski, aby w całym gimnazjum akademickim, gdzie dotąd tylko w czterech klasach niższych język ruski był wykładowym, zaprowadzić wykłady w języku ruskim, wniosł zaraz Haller, aby równocześnie w tutejszym drugim gimnazjum i w gimnazjum w Brodach, gdzie na podstawie ustawy z roku 1868 wykładano po niemiecku, zaprowadzić język polski jako wykładowy. Wnioski te odesłano do komisji szkolnej, a ta wniosła, aby odrzucić wniosek Pawlikowa, który żądał, aby od razu w czterech wyższych klasach gimnazjum akademickiego język ruski zaprowadzić, a przyjąć wniosek Ławrowskiego żądający, aby stopniowo, to jest co roku po jednej klasie, wykłady ruskie zaprowadzać, utrzymując naukę języka polskiego jako przedmiotu obowiązkowego. Komisja jest dla tego przeciwna naglemu zruszeniu wszystkich klas, że ani książek nie ma ani profesorów ruskich, że zruszyć język ruski stopniowo dopiero wyrabić się musi. Natomiast żąda komisja, by równocześnie znieść wykłady niemieckie w gimnazjum drugim lwowskim a zaprowadzić polskie; jedno bowiem polskie gimnazjum we Lwowie nie wystarcza, a niemieckiego wcale nie potrzeba. Co do gimnazjum w Brodach, nie na teraz komisja wniesie nie może i sprawa ta odroczone być musi, ponieważ ustawa wymaga, aby przed uchwaleniem każdej zmiany pod względem języka wykładowego, wprzód wysłuchano opinii rady powiatowej brodzkiej, a tamtejsza rada jeszcze odpowiedzi na wystosowane do niej zapytanie nie nadesłała.

Nie wątpię, że wnioski komisji, w której imieniu przemawiać będzie Stanisław hr. Tarnowski, przyjęte zostaną, i że izba projekt ustawy przez komisję przedłożony, choć może z niektórymi zmianami zatwierdzi.

W sprawie propinacyjnej tyle komisji, której ją oddano, przedłożono już wniosków i projektów, tak sprzeczne są pod względem wykupu prawa propinacyjnego zdania, sesja sejmowa zresztą jest tak krótka, że o załatwieniu tej kwestii podczas sesji tegorocznej nie ma co myśleć. O ustawie względem sądów pokoju, tak pożądaną ani słyhać. Sprawa ksiąg gruntowych przyjdzie wkrótce pod obrady. Komisja zmieniać zupełnie projekt wydziałowy.

Wiedeń, 6 października.

(Stanowisko hr. Hohenwart. — Uгода z Czechami).

Bawił tu parę dni minister węgierski, hr. Andrassy, i miał długą audiencję u cesarza. Dowiaduję się z dobrego źródła, że z inicjatywy Naj. Pana poruszoną została kwestja dziś pierwszorzędną: ukonstytuowanie Austrii, czyli krajów nie-węgierskich. W Węgrzech bowiem zaczęto się niepokoić pogłoskami rozniesionymi przez organa niemieckie, jakoby nowy ustrój polityczny mógł naruszyć podstawę samorządu Węgier; — dla tego N. Pan pełniący obowiązki ministra-prezydenta rządu węgierskiego powołał do Wiednia, aby mu dać szczegółowe informacje w pomienionej sprawie. Ponieważ p. Hohenwart co do stosunków wewnętrznych i (odnośnie do Węgier) co do nienaruszalności praw państwowych tego kraju rzecz dokładnie wyswietlił, a następnie hr. Beust wobec monarchy dał uspokajające zapewnienie, że nowa organizacja państwa, która ma na celu mir wewnętrzny, w niczem nie zmieni przyjaźni stosunkach monarchii na zewnątrz, oświadczył hr. Andrassy'ego, czyli Węgrów, dziś mowy nie ma. „Mir przeprowadzony“ między kierownikami polityki austriackiej; — co do ludów austr. jeszcze pewnością nie ma, czy się dzieło pojednania da w krótkim przeprowadzić czasie.

Te bezprzykądne powodzenia organu pruskiego i niemieckich towarzyszy w r. 1870 tak przewróciły głowy

austr. Niemcom, że z ich strony przynajmniej teraz na wyrozumiałość, na jodanie ręki ugodowemu rządowi austriackiemu liczyć nie podobna.

W tém miejscu jednak wypada — jak Niemcy mówią — podzielić słońce i wiatry, a jakbyśmy powiedzieli „światło i cień“ na równe części, i wyswietlić stan rzeczy, jaki jest, — a nie jak go przedstawiają jednostronnie organa centralistyczne niemieckie.

Agitacja przeciw projektom ugodnym i w ogóle przeciw „pojednaniu ludów“ spoczywa w ręku ludzi: a) nieprzyjacieli, tylko przyzywających do wyszukiwania; b) często nie zrodzonych w kraju, w którym prowadzą agitację; c) którzy byli w posiadaniu władzy lub z niej korzystali per procura w ten lub inny sposób.

Przeważna większość ludności niemieckiej w Austrii jest apatyczna, nawet mniej obeznana z polityką, jak ludność czeska; daje się powodować każdemu agitatorowi. — Rządy dotychczasowe nie troszczyły się o stosunki ludności niemieckiej, tylko zwracali uwagę w inną stronę. Wiadomo, jak starannie podniecano nienawiść między narodowościami w innych krajach niemieckich, trzymając się maksymy: divide et impera. Teraz nie potrzeba krętych dróg, tylko zająć się wypadem rozświecaniem ludności niemieckiej w krajach niemieckich i krajach mieszaney narodowości, jak w Czechach, Morawii, Śląsku, co do prawdziwego stanu rzeczy, a wtedy się okaże, jak małą frakcją stanowią centraliści polityczni, którzy występują jako reprezentanci wszystkich Niemców w Austrii.

Zdaje się, że rząd musiał podrzędzić władzom na prowincji dość pewne wskazówki, bo się zaczynają ruszać i występować przeciw polityce „negacyi wszelkich kroków ugodowych“ gminy, korporacje i stowarzyszenia w północnych Czechach (zamieszkałych przez Niemców) z oświadczeniami, że ludność wiejska narodowości niemieckiej w całym królestwie czeskim pragnie zgody i gotowa jest do popierania wszelkich kroków ugodowych, które rząd uzna za stosowne. Codziennie urzędowe dzienniki publikują podobne „objawy“ opatrzone podpisami; centralistyczne organa je pomijają milczeniem. Jeśli ministeryum ugodowe, które chce wprowadzić w praktykę „równouprawnienie“ rzetelnie, dźwignąć będzie władzę tylko parę lat, pokaże się, jak nikłe, mało znaczące są siły moralne tej „partyi“, która żyła dotąd w Austrii sztucznym życiem nepotyzmu i protekcji sfer decydujących i najwyższych. Było się udało p. Hohenwartowi przeprowadzić organizację opartą na wzajemnym porozumieniu interesów, co, inne zupełnie się ugruntuje stosunki polityczne w Austrii, gdzie będzie miejsce i dla terazniejszych oponentów, ale tylko po rata wartości indywidualnej każdego. Najdalej za tydzień ukończone zostaną głównejsze roboty w sejmie czeskim, mianowicie adres do tronu jako odpowiedź na reskrypt i obrobione ustawy tj. narodowościowa i druga, która normuje porządek i sposób wybierania posłów do sejmiku czyli ordynacye wyborcze i krajowe (Landes-Ordnung).

W adresie mają być główne punkta ugody czesko-rządowej nakreślone, i to co ma być w adresie zostało przędzy już ułożone w porozumieniu z ministeryum a mianowicie z p. Hohenwartem. Za tydzień mają być sejmj pozamykane, w każdym razie opozycyjne, — bo, jak słyhać zamierzają Niemcy, posłowie tych reprezentacji krajowych, nie wybierając delegatów do rady państwa.

Rząd ostatnimi czasy poczęł ostrzeżać postępować z wiedeńskimi centralistycznymi dziennikami, czego dawniej nie bywało; kazano zabrać dwa razy w jednym dniu Neue fr. Presse, organ, który tak był przyzywczajony do samowoli przez pobłażliwość prokuratorów, że śmiało prowokował do czynnego oporu.

Stowarzyszenie tak zwane liberalne (der Menschenrechte) w Wiener Neustadt koło Wiednia skasowano, bo tam o niczem nie było mowy jak o negacyi potrzeby państwa rakuskiego. Jeden z mówców, naturalnie dr. juris (tu inni nie przemawiają na zgromadzeniach), groził rządowi, że jeśli nie wejdzie na drogę polityki niemieckiej, austriacy Niemcy pójda (jak Czesi do Moskwy) szukać swych praw w innym parlamencie innego państwa.

Dla człowieka myślącego takie groźby nie mają wartości, bo wie, że kto krzyczy gdzie wolno i póki wolno, nigdy kroku pozytywnego nie zrobi, któryby inwolował najniższe ryzyko. Jest to vox praeterea que nihil, ale zawsze podobne objawy świadczą o konieczności radykalnych reform i potrzebie silnego rządu, któryby i byłych „Hegemonów“ zmusił do szanowania praw i porządku publicznego.

W Stambule ma być odwołany baron Prokesch ambasador austriacki, i zastąpi go prawdopodobnie baron Kübeck, reprezentujący Austrię w Rzymie.

NIEMCY.

* Berlin, 10 października. Agitacje socjalno-demokratyczne wzmagają się coraz więcej, jakkolwiek na inne teraz przyszły pole działania. Podburzający lud tak utrzymują pisma niemieckie, przez wywoływanie bezroboci ciągłych, starają się teraz agitatorowie socjalni korzystać z zagrożającej Berlinowi chłery i drogości pomieszek, ażeby robotników do większej pobudzić nienawiści przeciwko klasie posiadzicieli. Jako dowód wpływu internationalu i śmiałości socjalistów, przytaczają dzienniki rezolucję, jaką niedawno uchwaliło zgromadzenie w Berlinie, na którym kilka tysięcy zebranych było osób. Rezolucja ta wypowiada między innemi, że drogość pomieszek i komornego jest wypływem socyalnych stosunków, które dają możność posiadzicielom ziemskim wyszukiwania klasy pracującej. Tylko s cyalno-demokratyczne państwo, w którym wszelkie dobra ziemskie wspólna są własnością, usunąć jest w stanie tę straszliwą nędzę, jaka robotników przynęca. Kto śledził ruchy dawniejsze, przypatrywał się bezrobociom berlińskim i przysłuchiwał się socyalnym mówom na zgromadzeniach, a porówna je z powyższą rezolucją, ten przekona się, zdaniem Kreuz Ztg że w tych agitacjach mieści się pewna metoda i że im konsekwencyj w wytkniętym już raz celu odmówić nie można. Wmawiano bowiem dawniej w robotników, że mają prawo żądania pracy i że państwo winno się dla nich starać o zajęcie, teraz starają się socjaliści przekonać obalamuonych, że mogą także rościć prawo do mieszek położonych w środku miasta i wykwinie urzędzonych. To rozwodzenie się nad tak zwanym państwem przyszłości, te przesadne żądania, przypominające tę przebrzmiałą zasadę wszechwładztwa ludu, narzuca nam, mówi Kreuz Ztg mimowolnie pytanie: „Zjemyż my jeszcze pod rządem monarchicznym, który nie pozwala poniżać władzy? i dokąd nas zaprowadzą te ruchy wzmagające się klas robotczych?“ — Nadmienię winniśmy, że dzienniki najrozmaitszych barw politycznych w tym samym duchu rozpiskują się nad agitacyami socyalnemi, jakkolwiek nie wyobrażają sobie przyszłości w tak czarnych kolorach.

W Berlinie obraduje obecnie komisja wojskowa nad projektem do wojennego prawa karnego dla całych Niemiec, której przewodniczącym jest dowodzący 10 korpusem generał piechoty Voigts-Rhetz. W skład tej komisji wchodzi także królewsko-saski tajny radca wojskowy Teucher, naczelnik wydziału w saskim ministerstwie wojny.

Jako dowód, do jakiego stopnia rozgałęziły się zakony Jezuitów w Niemczech, podaje Augsburg. Ztg następujący ich spis: Po jednym zakonie mają Maria, Laach, Paderborn, Kolonia, Koblenca, Moguncja, Gorheim w Sigmaringen, po dwa zakony mają Bonn, Akwizgran i Monaster. Do tego doliczyć jeszcze trzeba pensjonat we Feldkirch. Głowa zakonu jezuitów w Niemczech ma być obecnie według pomienionego dziennika prowincjał O. Clemens Faller, który mimo niemieckiego nazwiska jest Francuzem i nie posiada wcale języka niemieckiego.

Przed niedawnym czasem rozgłosiły dzienniki niemieckie wiadomość, że wielu jeńców niemieckich znajduje się w Algierze, których Francja umyślnie zatrzymuje i ztąd wielkie na rząd francuski rozpościerały skargi. — Otóż po najrozmaitszych poszukiwaniach wykazało się, że pogłoski rozwiane były fałszywemi, bo ani jednego tam nie znaleziono jeńca niemieckiego.

AUSTRIA I WĘGRY.

* Wiedeń, 9 października. Ciekawa bardzo śledzić wrażenie, jakie dokumenta, których treść wczoraj przytoczyliśmy na tém miejscu, zrobiły na tutejszych kołach niemieckich i na dziennikach będących tłumaczami tego wrażenia. I tak pisze Presse tutejsza: „Zdziwienie i oburzenie! — owóż sygnatura dnia. Wszystkie dzienniki, z jednym wyjątkiem pewnego półurzędowego dziennika pokątnego i popieranego przez stronnictwo rządowe Wanderera — zgodne są w zdaniu, że elaborata czeskiego triumwiratu Rieger, Clam Martinitz i Zeithammer obejmują wszystko, co najpotworniejsze, co kiedykolwiek wymyśliła pycha narodowa. „W sprawie tej ugodowej“ — traktują nas, jak gdyby Czesi, jako panowie sytuacji, mogli nam dyktować upokarzające warunki, jak gdyby konstytucja grudniowa wcale nie istniała, jak gdybyśmy bez prawa, równi ze brakom, błagać musieli łaski i zmiłowania, jak gdybyśmy my niemieccy Austriacy w radzie ludów austriackich nie mieli już wcale głosu. Dobrze więc! Jednymyślnym jak w obec reskryptu czeskiego znajdują nas Czesi w obec sprawy swej ugodnej; statecznie bronić będziemy konstytucyi a zgodni w odrzuceniu warunków ugodnych.“

Neue freie Presse nazywa propozycje czeskie wypowiedzeniem wojny całemu istniejącemu prawu pu-

blicznemu a dopóki urzędowe nie nadejdzie potwierdzenie, nie może się wcale ośwoić z myślą, aby jakiegokolwiek ministerstwo austriackie mogło się być zgodzić na podobny projekt bezrozumny. W równym duchu przemawia Vorstadt Ztg.

Tagblatt twierdzi, że ugoda ta nigdy do skutku przyjść nie może, ponieważ materyalny interes wszystkich nie-Czechów dość będzie potężnym, by wszystkie zniszczyć kombinacje, grożące nie-Czechom ciągłami niewypowiedzianymi. Morgenpost oświadcza, że „Zjednoczonych Stanów Austrii“, jakie teraz mają wejść w życie, w żaden sposób powitać nie może jako szczytnego ustroju nowego. „Przechodzimy od zmiany do zmiany — pisze — lecz nigdy do ustalenia związku państwowego.“ Neues Fremdenblatt streszcza swój w wyrazie „niesłychany.“ „Cała Austria ma zgruchotać całą swoją podstawę — oświadcza rzeczony dziennik — i na nowo się zbudować wedle usposobienia prowincji, i wedle humoru panów Riegera i Henryka Clam Martiniza. Trzeba posiadać ogromną miarę bezczelności i prawdziwie zdradzieckiej przymity usposobienie, by podobne żądania spisać choćby tylko na papierze.“ — Fremdenblatt też zdania, że projekt ten ugodny inauguruje tryalizm: Węgry, Czechy i reszta królestw i państw jako trzecia grupa. „Gdyby potrzeba jeszcze było usprawiedliwienia opozycji niemieckiej — kończy ów dziennik, — to leży takowe w tych projektach.“

Vaterland nie oświadczył się jeszcze we względzie tych projektów, a z dzienników półurzędowych twierdzi jeden, że ugoda ta pokazuje, jak umiarkowanemi są dążenia Czechów; Wanderer zaś oświadcza w artykule, traktującym o stosunkach austriackich konstytucyjnych, że jest za konstytucyjną zmianą obecnie istniejących praw zasadniczych.

Owóż zbiór zaprzywiałych ciekawych bardzo najrozmaitszych organów opinii publicznej. Nie mniej ciekawe będą zapewne zaprzywiania dzienników czeskich, których powtórzyć czasu swego nie omisszamy.

W Peszcie rozszerzona była wczoraj pogłoska, że inny znnowu biskup powołany być ma ad audiendum verbum regis. Bi-kupem tym ma być książę arcybiskup ostrohomski, prymas ks. Jan Simor. Wedle Pesther Journal ma tego być powodem ostatni list jego pasterski w sprawie nieomyślności Papieża.

Telegramy.

Parýż, 10 października. Journal Officiel ogłasza nominacyą deputowanego Lanfrey posłem w Szwajcaryi. — Na prośbę księcia Joinville udzielono synowi jego, księciu Penthièvre, obecnie porucznikowi okręgowemu w marynarce Stanów Zjednoczonych, pozwolenie służenia prowizorycznie w fran-uskiej flocie bez żołdu i pretensyi do awansu. Stanowcze postanowienie co do jego osoby wyda wkrótce zgromadzenie narodowe. — Uroczystość żałobna za Lambrechta odbędzie się jutro w Wersalu.

Stuttgart, 10 października. Wyrtemberski rząd postaw, jak donosi Staatsanzeiger für Württemberg, w radzie związkowej wniosek o wprowadzenie w Wyrtembergii następujących praw: Północno-niemieckiej ordynacji procedurowej z dniem 1 stycznia 1872 roku i prawa dotyczącego wspierania ubogich od 1 stycznia 1873 roku. Prawo przeciwko szeregzeniu się zarazy na bydło również Wyrtemberga przyjmie, skoro tylko i rząd bawarski się na to zdecyduje, gdyż obecnie istnieje pod tym względem osobna konwencya pomiędzy Bawaryą a Wyrtembergią.

Madryt, 9 października. Prezes ministerstwa Malcampo przyjmował dziś członków ciała dyplomatycznego. — Na jutrzejszym posiedzeniu kortezów przyjdzie pod obrata projekt do prawa dotyczący traktatu z bankiem paryskim. — Program pojednania, postawiony przez progresystyczno-demokratyczne stronnictwo, pozyskał już 109 podpisów senatorów i deputowanych. Zwolennicy Sagasty postanowili również przyjąć ten program, lecz zarazem udzielić obecnemu ministerstwu wotum zaufania.

Monachium, 10 października. Jak słyhać, uchwalono na wczorajszym posiedzeniu rady ministrów odpowiedzieć jutro na interpelacyą Herza. — Król zamianował długoletniego prezydenta izby poselskiej, doktora Pözla dożywotnim senatorem.

Bruksela, 9 października. Burmistrz zawiadamia plakatami, że zapalacze latarni zawiesili robotę. Poczyni jednakże stosowne kroki, ażeby nie zaszła przerwa w oświetleniu miasta.

Madryt, 9 października. Zgromadzenie senatorów i deputowanych progresystycie no demokratyczne jest wolane do rozwinięcia konstytucyi z roku 1869 w duchu postępowo-progresystycznym, uznając monarchię i króla Amadeusza i wykluczając wszelki współdział

społeczeństwo chce przeprowadzić i z którym dla tego w ciągłej zostaje walce, wtedy zdarza się, iż część przynajmniej konserwatystów, nie ufając już własnym siłom, widząc zagrożone swe stanowisko, sięga do silniejszego, jak sądzi, arsenału po broń odporną, to jest do odleglejszej przeszłości. Tak wyraża się z konserwatyzmu reakcja, czyli stronnictwo wsteczne, które nie stawia sobie już za zadanie: stać, zachować i odparować — ale czynnie występuje, chce naród zawrócić do jakiegos wyidealizowanego przezeń dawniejszego stanu. Partya wsteczna (tak jak ultrapostępowa, co później okazemy) goni przecież za utopią, bo jak świat światem godzina, która przeszła, już nigdy nie wraca i każda objaw życia czyli byt, który przeszedł, nie powróci do życia, bo życie jest ciąglem przekształcaniem, ciąglem rozwojem, rzeką płynącą po spadku, a zatem wstecz cofać się nie może. Stronnictwo wsteczne, jako fantastyczne, mniej rozumem a więcej namiętnością się rządzi. Dodać tu potrzeba, że wsteczników dobrej wiary, z przekonania, jest mało; odznacza się to stronnictwo przed innemi tém właśnie na największą swą niekorzyść, iż składa się bardzo przeważnie z ludzi złej wiary, którzy bijnymnii w zasady przez siebie głoszone nie wierzą, lecz którzy dla czysto materyalnych, egoistycznych celów przybraли maskę, w której spodziewają się osiągnąć najłatwiej tych celów. Dla tego też wstrętnem jest to stronnictwo każdemu rozsądnemu i szlachetnemu człowiekowi i powszechnie znienawidzonem, co przecież zaciekle jego bardziej jeszcze podsyca. Ztąd zwykle stronnictwo to w zapalczywości i zawziętości do swych nieprzyjaciół, nie tylko już godziwą bronią walczą, ale i do niegodnej broni intręgi i potwarzy sięga i przemienia w ogóle kwestyę zasad w osobistą. Tém wszystkim jednak więcej sobie, niż nieprzyjaciółom szkodzi, bo wynurując się z wszelkiej godności i szlachetności, wystawia się na pośmiewisko wszystkich bezstronnych; zamiast dowodzenia argumentami szkalując tylko osobi-

stości sobie przeciwnie, oczywisty słabości swej daje dowód. Takiego to stronnictwa świetnym reprezentantem jest Veillot, którego sława i naszym wstecznikom sen odbiera. Stronnictwo wsteczne, choć powstaje z zachowawczego i podziwu, jest więc rzeczywiście szkodliwem, jest złem, które usunąć potrzeba, ale z tego powodu nie spada na istotne zachowawcze stronnictwo żadna plama. Trzeba zawsze rozróżniać konserwatystę rzetelnego i otwartego, który na straży bogów narodowych, że się tak wyrażę, stoi, od podszytego pod konserwatyzm wsteczniaka, który marzy o przywróceniu jakiejś przeszłości, do której czasem z cynizmem otwarcie na przebrój, częścięj podstępami, intręga i tajemną drogą dąży.

Poznawszy konserwatyzm z jego dobrej strony i ze złej skoro się wyraża w reakcyę, czem z natury swojej być nie powinien, przechodzimy teraz do stronnictwa postępowego.

Racya bytu, że tak powiem, kierunku przedstawianego przez stronnictwo postępowe, jest ta, że wszystko, co jest chce żyć, więc rozwijać się, więc iść naprzód, więc postępować, dążąc do coraz lepszego, doskonalszego bytu. Jak drzewo korzeniami silnie w ziemi usadowione, potężnym pnem się wznosi a na tym pniu coraz nowe latorośle i zielone liście ku słońcu się rozwijają, tak w narodzie trwałość i ciągłość przedstawia zachowawcze stronnictwo, lecz ruch życia i przekształcania się w coraz inne formy wychodzi od stronnictwa postępowego. Bez niego byłby zastój, letarg, śmierć. Stosowne zrównoważenie w narodzie tych dwóch sił, zachowawczej i postępowej, jest największym szczęściem. Z państw europejskich Anglia dotychczas dawała najpiękniejszy przykład takiej harmonii. Tam arystokracja najpotężniejsza w świecie, bo majątkami olbrzymimi rozporządzająca, tyle zawsze taktu i rozumu politycznego okazała, iż stojąc silnie przy stanowisku konserwatywnem, dobrowolnie jednak uległa zawsze naciskowi ze

strony postępowej, gdy się przekonała, iż dłużej opierać się byłoby ze szkodą ogólną. Nie wszystkie narody mają jednak tę zimną krew, która w anglo-saskiej rasie płynie; we Francyi każda dotąd partya konserwatywna w reakcyę, każda postępową w rewolucyę, to jest zawsze w ekstrem przechodziła. Postępowego stronnictwa zadaniem jest w obec rządu być jego kontrolerem i pobudzać go ciagle do lepszeń, do nadania obywatelom coraz więcej wolności i autonomicznych praw, ztąd stanowisko jego zwykle będzie opozycyjne. Do stronnictwa tego należą „czyste“ będą ludzie niepodległego charakteru, nie dbający o łaski rządowe, przytém światli, nie podlegający zabobonom i utartym frazesom, do gruntu prawdy dochodzący, słowem najjaśniejsi; — lecz część tego stronnictwa zapełni się także ludźmi próżnymi, którym chodzi o rozgłos i popularność tak łatwą do zdobycia u ciemnych tłumów. Jako rzecznicy praw ludowych w obec rządu, postępowcy z góry dobrze są u ludu zapisani, dla tego też — byle nie popełnili jakich znacznych błędów lub wykroczeń — rachować mogą na przychylnosć, na owacje i triumfy, większe zwykle niż zasłużyli. Z tém wszystkiem łaski i przychylnosć ludu jest zdradliwa, nieraz więc jak bez powodu postępowcy osiągnęli zaszczyty i sławę, tak bez powodu przez lud potępieni zostali, gdy chwilami reakcyą górę wzięła i bezwiedne tłumy za sobą pociągnęły. Działania stronnictwa postępowego nigdy nie są tak konsekwentne i tak obmyślane jak stronnictwa zachowawczego, i to bardzo naturalnie. To ostatnie, jak mówilem, na rządzie zwykle się opiera, przez to samo do ludu jest pochopniejsza, ztąd w niem łatwo utrzymuje się hierarchia i ścisły mechanizm w działaniach. W ogóle karnosć jest wielką jego zaletą. Natomiast postępowcy, więcej fantazyi od tamtych się poddający, rozstrzelują się łatwo na najrozmaitsze odcienia i nie raz pozostają bez żadnego kierunku, tak iż powiedzieć można o nich: co głowa, to rozum. To rozstrzelanie

się (frakcyonowanie) jest najszkodliwszą stronniactwa postępowego chorobą i można powi szować temu narodowi, gdzie postępową partya dosyć zimnie rozważy zachowuje, by iść jedną zwartą falangą i nie wyłamywać się z pod raz obranego przewodnictwa. Jako partya ruchu i wolności nieraz zmuszona iść za popędem i wymogami obecnej chwili, nie ma ona czasu gruntownie zastanowić się nad dalszymi skutkami swych czynów, popelnia przeto nieraz błędy polityczne, jęj samą szkodliwie, od których powolniejsza i rozważniejsza partya konserwatywna łatwiej się ustrzeże. Ztąd też, mimo czystej tendencyi dla dobra powszechnego, może stronnictwo postępowe nieraz zasługiwać na zarzuty, które stronnictwo zachowawcze zręcznie na swoją korzyść wykorzystuje. W żarliwości swej osiągnięcia wymarzonej przyszłości zapuszcza się czasami część stronnictwa postępowego, najzapaleńsza a najmniej wytrwała, w dziełny tak dalece jeszcze nie znane i wątpliwie wartości, iż osiustawienie te przestają być rozumnem do rozumnego celu dążeniem a stają się gonieniem za utopią. Tak z partyi postępowej powstaje ultrapostępowo albo rewolucyjna, jakimi są n. p. komuna paryska, nihilizm moskiewski a nawet nie szkodziła dotąd choć śmieć-na liga pokoju. Atoli jak konserwatyzm nie odpowiada za wsteczne stronnictwo, które z niego powstało, tak i postępowe stronnictwo nie odpowiada za ultrapostępowe, które się z niego utworzyło, a od którego ta stanowcza różnica je dzieli, że stronnictwo postępowe li tylko legalnemi działami środkami, które konstytucyi nie są przeciwnie, kiedy ultrapostępowo żąda bronią, nie gardzą, ani spiskiem, ani rewolucyą, jakoż nazwy ultrapostępowie i rewolucyonista za synonimy uważać można.

(Dokończenie nastąpi).

z Gościeszyna, Wichliński z Giecha, Pajderski z Jezewa, Wasiński z Miłostawia, Bukowski z Srody.
MYLIUSA HOTEL DREZDEŃSKI. Biernacka z Wrzesni.
HOTEL RZYMSKI. Gajewski z Wolsztyna, hr. Czapski z Stupcy, ks. Sułkowski mł. z Rydzyni, hr. Jezierski z Królestwa Pol. Zetowski z Krakowa.
OEHMIGA HOTEL FRANCUSKI. Radomski z Żoną z Krasieć, Zaleski z Bolewicz, Brudzewski z Lednigórz.
STERNA HOTEL EUROPEJSKI. Robrowska z Królestwa Polskiego, hr. Kwilecki z Kobylińka, hr. Mycielski z Smogorzewa.

GOSPODARSTWO, HANDEL I PRZEMYSŁ.

*** Bydło.** Berlin, 9 października. Bydła na rzeź spędzono na targ dzisiejszy: 1769 sztuk bydła rogatego. Ponieważ na targu nie było zamieszanych kupców a na eksport nie było kupowane, przeto był targ tylko średnim, ceny utrzymały się zeszłorocznymi a dowozów nie sprzedano; za 100 funt. wagi mięsa najprzedszego towaru płacono 16-17 talarów, średniego 14-15 talarów a pośledniego 10-11 talarów.
 6500 sztuk nierogacizny. Ponieważ dowozu tak wielkiego już dawno tu nie było, przeto był handel bez ożywienia, a ceny niskie choć pojedyncze większe partie na eksport zakupiono; za 100 funtów wagi mięsa najprzedszego towaru płacono tylko 16-17 tal.
 7104 sztuk owiec. Ponieważ mało było w stosunku do poprzedniego było towaru ciężkiego, który przewidywano był żądany, przeto był handel bez ożywienia a całego towaru nie sprzedano; ile się na zewnątrz żądanych nie robiono zakupów; za 40-45 funtów wagi mięsa najprzedszego skopów płacono 7-1/2 talarów.
 563 sztuk cieląt, za które przy małym dowozie płacono dobre ceny.

*** Mąka.** Berlin, 10 października. Mąka pszenna per 100 kilo netto, nr. 0 11 1/2-11 3/4 tal. nr. 0 i 10 1/2-9 3/4 tal. rżana nr. 8/-8 tal. nr. 0 i 1 7/8-1 1/2 tal.

Jęczmień

placi podpisany zarząd najwyższe poznanskie ceny targowe.
 Oferty oczekują się mianowicie ze strony dominiów i właścicieli gruntowych pogranicznych powiatów. (5591)

Zarząd browaru w Kobyłepolu pod Poznaniem.

Celem porozumienia się co do postawienia kandydata w miejsce p. Puttkamera uprasza szan. wyborców ptu Wschowskiego na dzień 13 b. m. o 11 godzinie 11 rano, w hotelu p. Kuntzgo w Lesznie, na naradę. (5594)

Komitet powiatowy.

Walne zebranie
 Tow. rolniczego powiatów Ple szewskiego i Odolanowskiego odbędzie się w **Ostrowie**, dnia 23 października o 2 po południu. (5544)

Dyrekcya.

Wspólna kolacya
 odbędzie się w **Tow. Przemysłowem** w niedzielę dnia 15 b. m. o 8 wieczorem w lokalu Towarzystwa. O liczny udział prosi **Dyrekcya.** (5472)

Biuro streceń

guwernerów, guwernantek i bon Francuzek **Pani Zaleskiej**, dawniej uczennicy Hótelu Lambert w Paryżu, rue Brochant 11 (Batignolles). Obecnie dostać można guwernerów, guwernantek i bon za niższe jak przed wojną wynagrodzenie.
 Ein gewandter Mann mit guten Schulkenntnissen kann bei guter Provision auf Reisen beschäftigt werden. Adr. G. G. poste rest. Bromberg. (5589)

Kilku zdanych **czeladzi krawieckich** znajduje stale zatrudnienia.
S. Mazurowicz, Wielko Ryńska ul. No. 7. (5605)

Kilku studentów na **stół i stancya** żyjący może pewna familia. Blizszych wiadomości udzieli pan profesor Moty. (5602)

Stancya dla panów studentów jest do wynajęcia natychmiast W. Garbary No. 3, przy gimnazjum s. Maryi Magdaleny, u p. Miezgów. (5596)

Filotek żyjący sobie przyjaciel **miejscu naucezyciela domowego.** A. W. poste rest. Srem. (5540)

Mieszkam od 1 października ulica Sierocia No. 8. (5459)

F. Karczewski.

Świeży gips murarski polca **Marcinkiewicz**, sztukator, Poznań, ul. Podgórska 3. (5412)

Handel futer jako też **fabryka kapeluszy i czapek** znajduje się przy Nowej ulicy 14 w domu pana Żurawskiego.

H. Lewek.

Nowa ulica 14. Obsługunki jako też **reparacya** wykonuje się zawsze jak najtaniej. (5498)

Poznań, 11 października. Mąka pszenna nr. 0 i 1 1/2-1 3/4 tal. mąka rżana nr. 0 i 1 3/4-4 tal. plac. za cent. bez akcyzy.

Wiadomości giełdowe.

Giełda poznanska, 11 października.
 Postanęszenie stare 3 1/2, 1/2 listy zastawne - tal. plac. - Poznańskie nowe 4 1/2 listy zastawne 90 1/2 tal. żądano - Poznańskie rentowe 93 1/2 tal. żąd. - Poznań obligacye pow. 96 1/2 tal. placono. - Poznań oblig. miast 5 1/2, 98 1/2 tal. pl. - Akcyje banku praw. pozn. - pl. Bankowy polsk. - żąd. - tal. pl. Akcyje pozn. banku realno-kredytowego - tal. pl. Rumun. - tal. plac. - Północna niemiecka pożyczka związkowa 100 1/2 tal. plac. - Rosyjskie banknoty 81 1/2 tal. żąd. Starogrodz. pozn. akcyje kol. - placono.

Złoty w powiedzianno - wepłi; na jesień 51, na październik 51, październik-listopad 51, listopad-grudzień 51-51 1/2, grudzień-styczeń 50 1/2, na wiosnę 52 1/2 tal.
 Okowita a bezka, wypow. - kwart. na październik 18 1/2, listopad 17 1/2-17 3/4, grudzień 17 1/2-17 3/4, styczeń 17 1/2, luty - Marzec - kwiecień w związku 18 1/2-18 1/2, w miejscu (bez bezki) 19 1/2 - tal.

Giełda berlińska, 10 października.
 Usposobienie giełdy było dziś spokojniejsze w ogóle i stało, obrót jednak był mały.

Walory pruskie: Dobr. pożyczk. pstwa. (4 1/2%) 99 3/4, pl. Poż. pstwa z r. 1859 (5%) 102 1/2, plac. Obl. państwa (3 1/2%) 85 1/2, plac. Poż. pstwa prem. z r. 1855 (3 1/2%) 118 1/2, plac.
List zast. Zachod.-prusk. (3 1/2%) 79 1/2, plac. dto (4%) 83 1/2, placono (4 1/2%) 95 1/2, plac. Pozn. nowe (4 1/2%) 90 1/2, plac. List rent. Pozn. (4 1/2%) 93 1/2, plac. Prusk. (4 1/2%) 93 1/2, plac. **Walory zagraniczne:** Austr. rent. srb. (4 1/2%) 57 1/2, plac. Rent. papier. (4 1/2%) 48 1/2, plac. Losy z r. 1854 (4%) 78, plac. Losy krety. z r. 1858 104, plac. Losy z r. 1860 (5 1/2%) 84 1/2, plac. Losy z r. 1864 (4 1/2%) 76 1/2, placono. Rosyjska pożyczka prem. z roku 1864 (5 1/2%) 130 1/2, placono. Rosyjska-polska obl. skarb. (4%) 72 1/2, plac. Polskie certif. Lit. A. po 300 złp.

F. Grodzka, (5592) Wielkie Garbary No. 3.

Oredownnik,

pisano polityczne, wychodzi 3 razy na tydzień. Na kwartał kosztuje w Poznaniu 17 sgr., na prowincyi 20 sgr. Zapisywać można na wszystkie poczta h. (5417)

Bekanntmachung

Die Gewinnung, Zurihtung und Anfuhr von circa 15,000 Kubikmeter Steinen zum Neubau der Kreis-Chaussee Skow-Dusznik-Zalesie von der Berlin-Poseener Staats-Chaussee ab bis zur Grenze mit dem Kreis-Buk soll an den Mindestforderungen verdingen werden. Zur Licitatlon habe ich einen Termin auf **Sonnabend den 21 d. Mts.** Vormittags 10 Uhr in meinem Bureau hieselbst anberaumt, zu welchem ich Unternehmer mit dem Bemerkung einlade, dass eine Bietungs-Cautlon von 500 Rthlr. erlegt werden muss und dass die Licitations-Bedingungen in meinem Bureau eingesehen werden können. **Der Königl. Landrath.**

144 pruska loterya

Orginalne losy ciwrtkowe 16 tal., 1/8 tal., 1/4 tal., 1/2 tal., 1 tal., 2 tal., 4 tal., 8 tal., 16 tal., 32 tal., 64 tal., 128 tal., 256 tal., 512 tal., 1024 tal., 2048 tal., 4096 tal., 8192 tal., 16384 tal., 32768 tal., 65536 tal., 131072 tal., 262144 tal., 524288 tal., 1048576 tal., 2097152 tal., 4194304 tal., 8388608 tal., 16777216 tal., 33554432 tal., 67108864 tal., 134217728 tal., 268435456 tal., 536870912 tal., 1073741824 tal., 2147483648 tal., 4294967296 tal., 8589934592 tal., 17179869184 tal., 34359738368 tal., 68719476736 tal., 137438953472 tal., 274877906944 tal., 549755813888 tal., 1099511627776 tal., 2199023255552 tal., 4398046511104 tal., 8796093022208 tal., 17592186044416 tal., 35184372088832 tal., 70368744177664 tal., 140737488355328 tal., 281474976710656 tal., 562949953421312 tal., 1125899906842624 tal., 2251799813685248 tal., 4503599627370496 tal., 9007199254740992 tal., 18014398509481984 tal., 36028797018963968 tal., 72057594037927936 tal., 144115188075855872 tal., 288230376151711744 tal., 576460752303423488 tal., 1152921504606846976 tal., 2305843009213693952 tal., 4611686018427387904 tal., 9223372036854775808 tal., 18446744073709551616 tal., 36893488147419103232 tal., 73786976294838206464 tal., 147573952589676412928 tal., 295147905179352825856 tal., 590295810358705651712 tal., 1180591620717411303424 tal., 2361183241434822606848 tal., 4722366482869645213696 tal., 9444732965739290427392 tal., 18889465931478580854784 tal., 37778931862957161709568 tal., 75557863725914323419136 tal., 151115727451828646838272 tal., 302231454903657293676544 tal., 604462909807314587353088 tal., 1208925819614629174706176 tal., 2417851639229258349412352 tal., 4835703278458516698824704 tal., 9671406556917033397649408 tal., 19342813113834066795298816 tal., 38685626227668133590597632 tal., 77371252455336267181195264 tal., 154742504910672534362390528 tal., 309485009821345068724781056 tal., 618970019642690137449562112 tal., 1237940039285380274899124224 tal., 2475880078570760549798248448 tal., 4951760157141521099596496896 tal., 9903520314283042199192993792 tal., 19807040628566084398385987584 tal., 39614081257132168796771975168 tal., 79228162514264337593543950336 tal., 158456325028528675187087900672 tal., 316912650057057350374175801344 tal., 633825300114114700748351602688 tal., 1267650600228229401496703205376 tal., 2535301200456458802993406410752 tal., 5070602400912917605986812821504 tal., 10141204801825835211973625643008 tal., 20282409603651670423947251286016 tal., 40564819207303340847894502572032 tal., 81129638414606681695789005144064 tal., 162259276829213363391578010288128 tal., 324518553658426726783156020576256 tal., 649037107316853453566312041152512 tal., 1298074214633706907132624082305024 tal., 2596148429267413814265248164610048 tal., 5192296858534827628530496329220096 tal., 10384593717069655257060992658440192 tal., 20769187434139310514121985316880384 tal., 41538374868278621028243970633760768 tal., 83076749736557242056487941267521536 tal., 166153499473114484112975882535043072 tal., 332306998946228968225951765070086144 tal., 664613997892457936451903530140172288 tal., 1329227995784915872903807060280344576 tal., 2658455991569831745807614120560689152 tal., 5316911983139663491615228241121378304 tal., 10633823966279326983230456482242756608 tal., 21267647932558653966460912964485513216 tal., 42535295865117307932921825928971026432 tal., 85070591730234615865843651857942052864 tal., 170141183460469231731687303715884105728 tal., 340282366920938463463374607431768211456 tal., 680564733841876926926749214863536422912 tal., 1361129467683753853853498429727072845824 tal., 2722258935367507707706996859454145691648 tal., 5444517870735015415413993718908291383296 tal., 10889035741470030830827987437816582766592 tal., 21778071482940061661655974875633165533184 tal., 43556142965880123323311949751266331066368 tal., 87112285931760246646623899502532662132736 tal., 174224571863520493293247799005065324265472 tal., 348449143727040986586495598010130648530944 tal., 696898287454081973172991196020261297061888 tal., 1393796574908163946345982392040522594123776 tal., 2787593149816327892691964784081045188247552 tal., 5575186299632655785383929568162090376495104 tal., 11150372599265311570767859136324180752990208 tal., 22300745198530623141535718272648361505980416 tal., 44601490397061246283071436545296723011960832 tal., 89202980794122492566142873090593446023921664 tal., 178405961588244985132285746181186892047843328 tal., 356811923176489970264571492362373784095686656 tal., 713623846352979940529142984724747568191373312 tal., 1427247692705959881058285969449495136382746624 tal., 2854495385411919762116571938898990272765493248 tal., 5708990770823839524233143877797980545530986496 tal., 11417981541647679048466287755595961091061972992 tal., 22835963083295358096932575511191922182123945984 tal., 45671926166590716193865151022383844364247891968 tal., 91343852333181432387730302044767688728495783936 tal., 182687704666362864775460604089535377456991567872 tal., 365375409332725729550921208179070754913983135744 tal., 730750818665451459101842416358141509827966271488 tal., 1461501637330902918203684832716283019655932542976 tal., 2923003274661805836407369665432566039311865085952 tal., 5846006549323611672814739330865132078623730171904 tal., 11692013098647223345629478661730264157247460343808 tal., 23384026197294446691258957323460528314494920687616 tal., 46768052394588893382517914646921056628989841375232 tal., 93536104789177786765035829293842113257979682750464 tal., 187072209578355573530071658587684226515959365500928 tal., 374144419156711147060143317175368453031918731001856 tal., 748288838313422294120286634350736906063837462003712 tal., 1496577676626844588240573268701473812127674924007424 tal., 2993155353253689176481146537402947624255349848014848 tal., 5986310706507378352962293074805895248510699696029696 tal., 11972621413014756705924586149611790497021399392059392 tal., 23945242826029513411849172299223580994042798784118784 tal., 47890485652059026823698344598447161988085597568237568 tal., 95780971304118053647396689196894323976171195136475136 tal., 191561942608236107294793378393788647952342390272950272 tal., 383123885216472214589586756787577295904684780545900544 tal., 766247770432944429179173513575154591809369561091801088 tal., 1532495540865888858358347027150309183618739122183602176 tal., 3064991081731777716716694054300618367237478244367204352 tal., 6129982163463555433433388108601236734474956488734408704 tal., 12259964326927110866866776217202473468949912977468817408 tal., 2451992865385422173373355243440494693789982595493763488 tal., 4903985730770844346746710486880989387579965190987526976 tal., 9807971461541688693493420973761978775159930381975053952 tal., 19615942923083377386986841947523957550319860763950107904 tal., 39231885846166754773973683895047915100639721527900215808 tal., 78463771692333509547947367790095830201279443055800431616 tal., 156927543384667019095894735580191660402558886111600863232 tal., 313855086769334038191789471160383320805117772223201726464 tal., 6277101735386680763835789423207666416102355444464034528 tal., 12554203470773361527671578846415332832204710888928069056 tal., 25108406941546723055343157692830665664409421777856138112 tal., 50216813883093446110686315385661331328818843555712276224 tal., 100433627766186892221372630771322662657637687111424552448 tal., 200867255532373784442745261542645325315275374222849104896 tal., 401734511064747568885490523085290650630550748445698209792 tal., 803469022129495137770981046170581301261101496891396419584 tal., 1606938044258990275541962092341162602522202993782792839168 tal., 3213876088517980551083924184682325205044405987565585678336 tal., 6427752177035961102167848369364650410088811975131171156672 tal., 12855504354071922204335696738729300820177623950262342313344 tal., 25711008708143844408671393477458601640355247900524684626688 tal., 51422017416287688817342786954917203280710495801049369253376 tal., 102844034832575377634685573909834406561420991602098738506752 tal., 205688069665150755269371147819668813122841983204197477013504 tal., 411376139330301510538742295639337626245683966408394954027008 tal., 822752278660603021077484591278675252491367932816789908054016 tal., 1645504557321206042154969182557350504982735865633579816108032 tal., 3291009114642412084309938365114701009965471731267159632216064 tal., 6582018229284824168619876730229402019930943462534319264432128 tal., 13164036458569648337239753460458804039861886925068638528864256 tal., 26328072917139296674479506920917608079723773850137277057728512 tal., 52656145834278593348959013841835216159447547700274554115457024 tal., 105312291668557186697918027683670432318895095400549108229114048 tal., 210624583337114373395836055367340864637790190801098216458228096 tal., 421249166674228746791672110734681729275580381602196432916456192 tal., 842498333348457493583344221469363458551160763204392865832912384 tal., 1684996666896914987166688442938726917102321526408785731665824768 tal., 3369993333793829974333376885877453834204643052817571463331649536 tal., 6739986667587659948666753771754907668409286105635142926663299072 tal., 134799733351753198973335075435098153368185722112702